

Eyðibýli á Íslandi

Ráðstefna Kvískerjasjóðs á Smyrlabjörgum 14. mars 2012

Gísli Sverrir Árnason og Sigbjörn Kjartansson

Markmið verkefnisins

Rannsóknir og verndun

- Að hvetja til umræðu og skapa farveg fyrir varðveislu.
- Að rannsaka þennan þátt menningararfs þjóðarinnar.

Viðgerð og nýting í ferðapjónustu

- Að hvetja til viðgerða á eyðibýlum og yfirgefnum húsum.
- Að taka þátt í uppgerð einstakra eyðibýla í samstarfi við eigendur og vinna að nýtingu, m.a. í ferðapjónustu.

Aðilar að verkefninu

R3-Ráðgjöf ehf.

- Gísli Sverrir Árnason menningarráðgjafi.
- Garðar Jónsson viðskiptafræðingur.
- Tryggvi Árnason markaðs- og rekstrarráðgjafi.

Gláma-Kím arkitektar

- Árni Kjartansson arkitekt og verkfræðingur.
- Sigbjörn Kjartansson arkitekt og jarðeðlisfræðingur.

Stapi – jarðfræðistofa

- Ómar Bjarki Smáráson jarðfræðingur.

Eyðibýli – áhugamannafélag

Hlutverk :

- að hvetja til umræðu og skapa farveg fyrir varðveislu og viðhald eyðibýla sem eftirsjá er í,
- að afla upplýsinga um eyðibýli og yfirgefin hús á Íslandi og rannsaka þennan þátt menningararfs þjóðarinnar,
- að efla og hvetja til viðgerða á eyðibýlum og yfirgefnum húsum í sveitum og þorpum landsins,
- að stuðla að áframhaldandi búsetu, búrekstri og hlunnindanytjum eftir aðstæðum á hverjum stað og vinna þannig að sjálfbærri nýtingu lands,
- að skipuleggja og taka þátt í uppgerð eyðibýla og annarra yfirgefinna húsa í samstarfi við eigendur, nýta þau m.a. í ferðapjónustu og bjóða með því upp á upplifun á mismunandi tíma í sögu landsins.

Samstarfsaðilar

- Listaháskóli Íslands, hönnunar- og arkitektúrdeild
- Hólaskóli – Háskólinn á Hólum, ferðamáladeild
- Háskólasetrið á Hornafirði
- Menningarmiðstöð Hornafjarðar
- Byggðasafn Árnesinga
- Byggðasafnið í Skógum
- Markaðsstofa Suðurlands
- Húsafriðunarnefnd
- Jon Nordsteien arkitekt
- Þjóðminjasafn Íslands
- Fornleifavernd ríkisins

Áfangar sumarið 2011

Rannsókn á eyðibýlum og yfirgefnum húsum í:

- Austur-Skaftafellssýslu
- Vestur-Skaftafellssýslu
- Rangárvallasýslu

Könnun: Eyðibýli. Raunhæfur kostur í ferðapjónustu?

- Viðtöl við sérfræðinga og könnun meðal ferðamanna

Stuðningur:

- Nýsköpunarsjóðs námsmanna
- Húsafriðunarsjóðs
- Kvískerjasjóðs
- Sveitarfélag á Suðurlandi
- Eigið framlag R3-Ráðgjafar, Glámu-Kíms arkitekta og Stapa-jarðfræðistofu.

Aðkoma Nýsköpunarsjóðs námsmanna

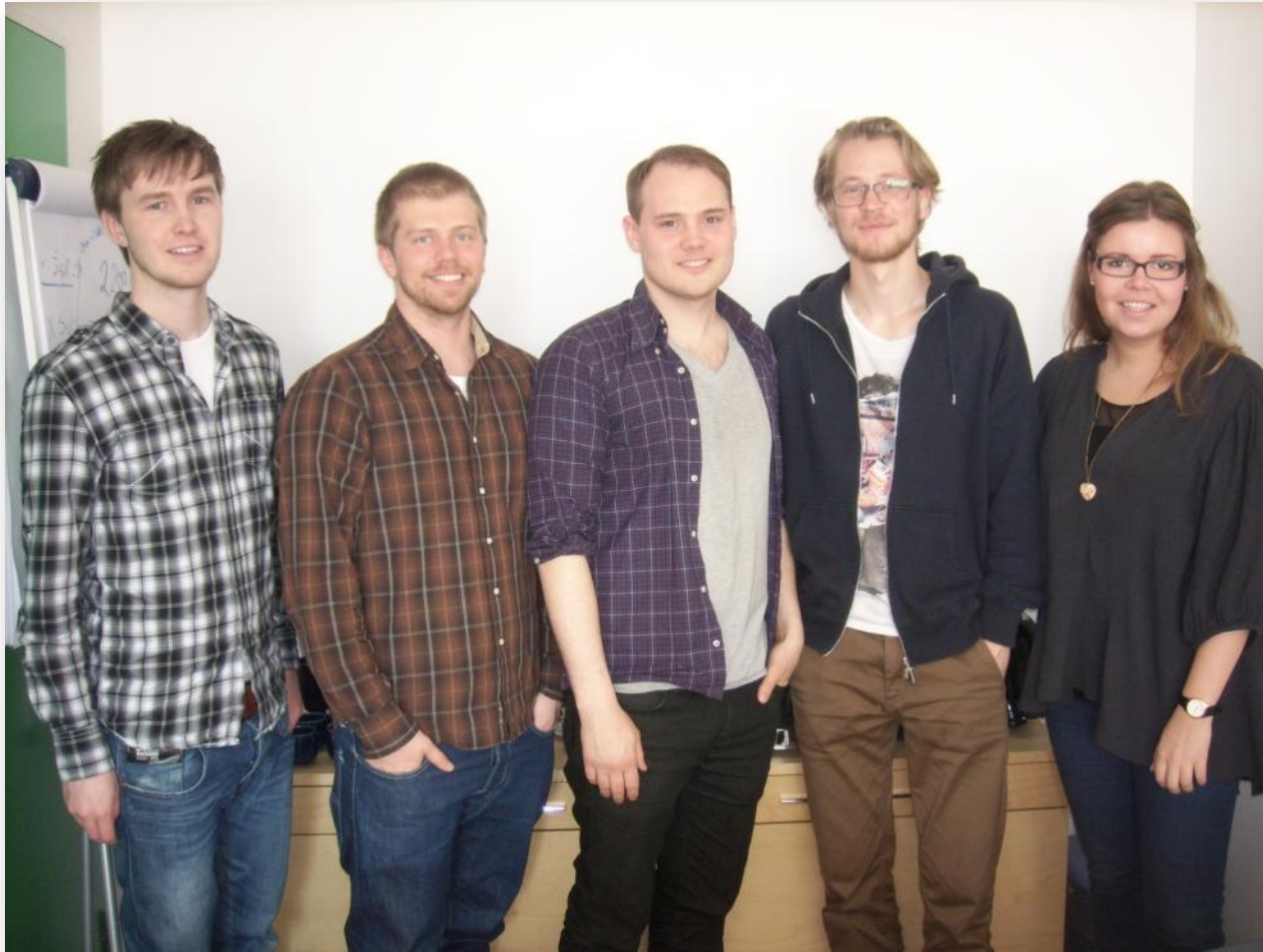
Öflugur rannsóknarhópur:

- *Arnþór Tryggvason* BA í arkitektúr frá LHÍ
- *Árni Gíslason* BA í stjórn málafræði, í MPA í HÍ
- *Birkir Ingibjartsson* BS í verkfræði, í arkitektúr frá LHÍ
- *Steinunn Eik Egilsdóttir* BA í arkitektúr frá LHÍ
- *Yngvi Karl Sigurjónsson* BA í arkitektúr frá LHÍ

Umsjónarmenn:

- *Sigbjörn Kjartansson* Glámu-Kím arkitektum
- *Gísli Sverrir Árnason* R3-Ráðgjöf

Rannsóknarhópurinn

Umfjöllun um verkefnið

- Héraðsfréttablöðin Eystrahorn, Dagskráin og Sunnlenska fréttablaðið.
- Heimasíður allra sveitarfélaga á svæðinu.
- Morgunblaðið, DV, Fréttablaðið, Bændablaðið.
- Kvöldfréttir Sjónvarps.
- Morgunútgáfa Rásar 2.
- Blogg um arkitektúr o.fl.

Viðurkenningar

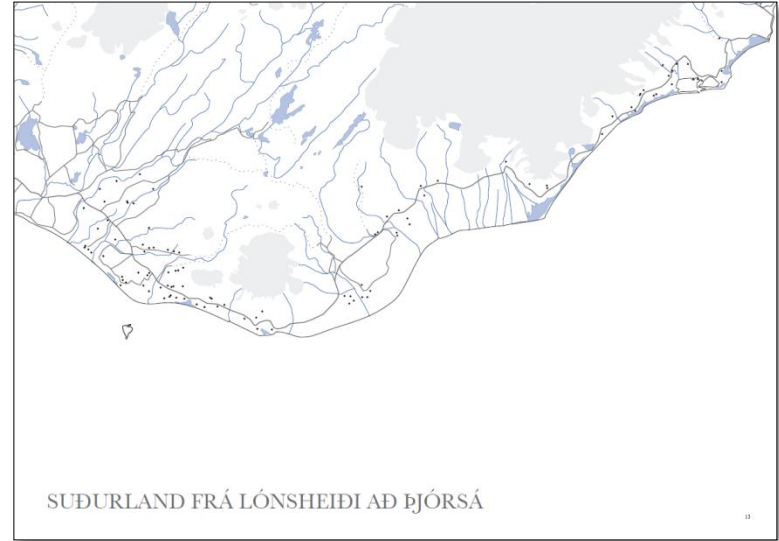
- Tilnefning til hvatningarverðlauna iðnaðarráðherra.
- Tilnefning til nýsköpunarverðlauna forseta Íslands.
- Tilnefning til menningarverðlauna DV.

Fleiri þræðir verkefnisins?

- Nánari rannsóknir á einstökum húsum.
- Rannsóknir á svæðisbundnum einkennum.
- Af hverju fóru jarðir í eyði?
- Af hverju/hvernig voru hús yfirgefin?
- Fræðslu- og skólaverkefni á ýmsum skólastigum.

Umfang rannsókna 2011

Austur-Skaftafellssýsla
Vestur-Skaftafellssýsla
Rangárvallasýsla

- Þarna reyndust 103 eyðibýli og yfirgefin hús.
- Þessar sýslur ná yfir 21% af flatarmáli Íslands.
- Þar eru um 14% af öllum jörðum landsins.

Afurð sumarsins 2011

EYÐIBÝLI Á ÍSLANDI

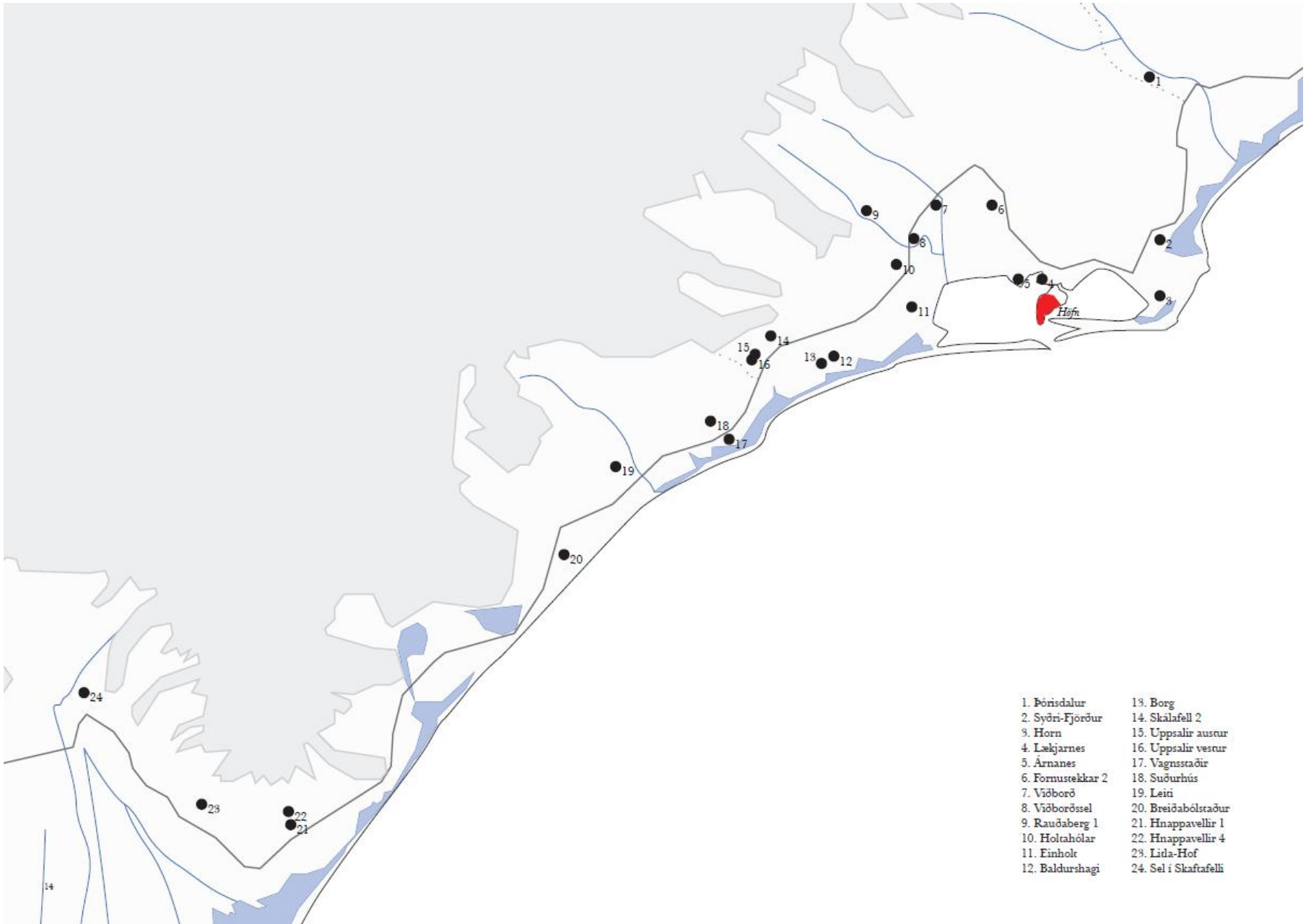
Rannsókn á eyðibýlum og yfirgefnum húsum í Austur-Skaftafellssýslu,
Vestur-Skaftafellssýslu og Rangárvallasýslu sumarið 2011

Unnið af: Arnþóri Tryggvasoni
Árna Gíslasyni
Birkí Ingibjartarsyni
Steinunni Eik Egilsdóttur
Yngva Karli Sigurjónssyni

Umsjónarmenn: Gíslí Sverrir Árnason
Sigbjörn Kjartansson

Eyðibýli – áhugamannafélag 2011

Unnið fyrir styrki frá: Nýsköpunarjóni námenanna, Húsnáðunarsnefnd, Kvókerjagóði og sveitarfélögum á Suðurlandi
Samstarfsáilar: R-3 Ráðgjöf og Gléna-Kirn arkitektar

ÞÓRISDALUR

Lón/Sveitarfélagið Hornafjörður/781 Hornafirði
//Landnúmer: 159403

//Byggingarefni
Steinsteypt

//Vedurhjúpur
Opinn

//Byggingarár
Ekki vitað

//Síðast búið í húsi
1968

STAÐLETTIR OG ÚTSÝNI

Fjallgarður er í suðri og vestri frá bænum. Bærinn stendur ofarlega í brekku þar sem túnin liggja neðst í brekkunni. Til norðvesturs er horft inn í dalsmýni. Til suðausturs er horft út á lón, trjálundur er næst húsinu sunnan megin og norðan megin við það er höll. Á staðnum er fjós, hlaða og súrheysurn. Úthúsin eru öll samtengd íbúðarhúsinu og hefur verið innangengt á sínum tíma. Upphaflega var nafn jarðarinnar Þórólfsdalur, en frá 1762 hefur jörðin verið nefnd Þórisdalur. Jörðin hefur verið í eigu Jóns biskups Arasonar og síðar fékk Danakonungur hana í sína eigu. Túni jarðarinnar eru nýjuð. Eigandi hefur áhuga á að varðveita rústirnar, fjarlægja allt timbur og járn, þannig að húsið verði ekki sama slysigilðra og það er núna. Hugmyndin er svo að byggja nýtt alveg eins hús á jörðinni, þó ekki á sama stað og gamla húsið.

BYGGINGARLAG, EFNI OG ÁSTAND

Ekki er vitað hvort bræyngar hafi átt sér stað frá frumgerð hússins. Húsið er kjallari og tvær hæðir með mænispaki/rispaki. Undirstöður eru hlaðnar í múr, frágangur úrveggja er sjónsteypa og timbur á þaki. Húsið stendur opið og úrveggir eru mjög sprungnir og brotnir. Þak er hrúnið á íbúðarhúsinu og að hluta til á fjárhúsinu, húsið er mjög illa farið. Gluggar allir opnir, en póstar til staðar í sumum gluggum. Úthúðir eru skemmdar. Farið var inn í húsið og er það illa farið að innan. Gólf á milli hæða er hrúnið, engir milliveggir standa eftir. Stigi upp á efti hæð stendur eftir.

SÉRSTAÐA OG VARÐVEISLUGILDI

Húsið er áhugavert sökum byggingarlags og samhengis. Mjög skjólsamt svæði. Hægt að stunda fiskveiði á jörðinni, einnig er farið þar yfir til að komast upp í Lónsöræfi, sem þykir vinsælt göngusvæði. Úthús og súrheysurn eru talin nýrri byggingar en íbúðarhúsið.

ÞÓRISDALUR

SYÐRI-FJÖRÐUR

ÁRNANES

VIÐBORÐ

VIÐBORÐSSEL

BALDURSHAGI

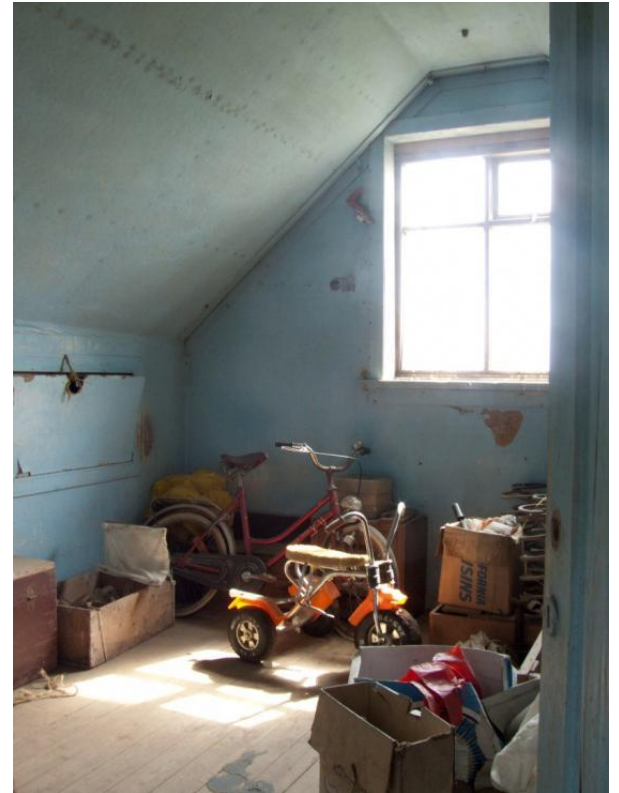
VAGNSSTAÐIR

SUÐURHÚS

HNAPPAVELLIR

BAKKAKOT

HÓLMUR

HÖRGSLAND

SANDASEL

MÝRAR

DYRHÓLAR EYSTRÍ

STÓRIDALUR

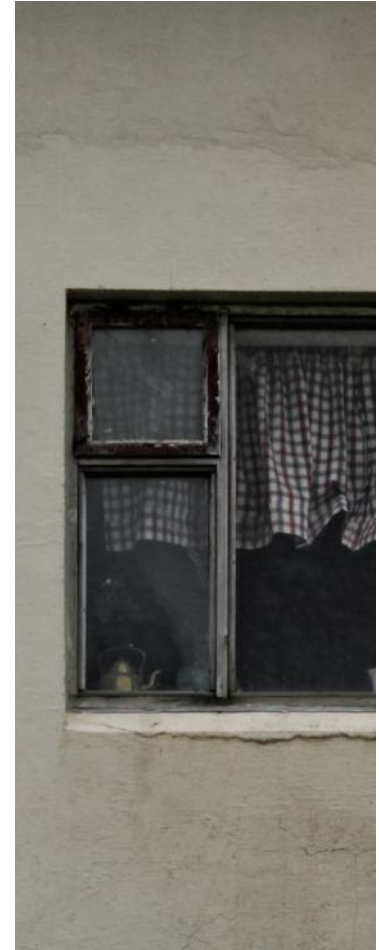

RAUÐAFELL

ORMSKOT

EFRI-HÓLL

SAUÐHÚSVÖLLUR

FITJAMÝRI

HAMRAGARÐAR

MIÐDALUR

BRÚNIR

STEINMOÐARBÆR

HALLGEIRSEY

AUSTUR-SÁMSSTAÐIR

KOLLABÆR

HLÍÐARENDAKOT

MÚLAKOT

VESTRI-TUNGA

TOBBAKOT

SÓLBAKKI

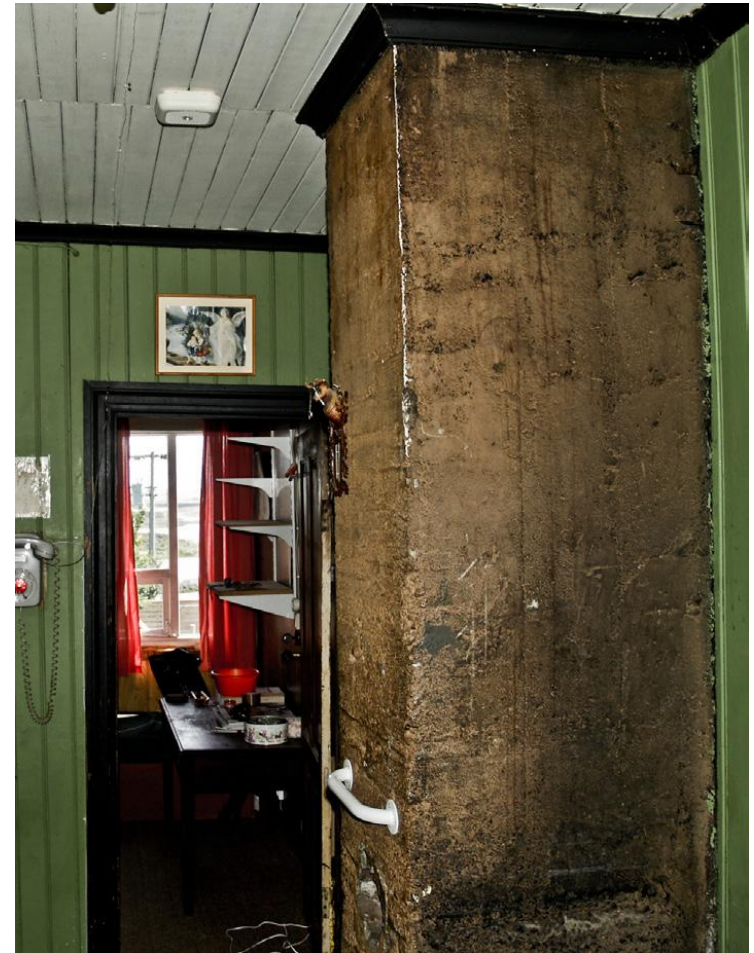

HÚSAGARÐUR

AKBRAUT

HVAMMUR

Raunhæf nýting í ferðapjónustu?

Eyðibýli á Íslandi

Raunhæf nýting í ferðapjónustu?

Helga Gísladóttur, nemandi í ferðamálafræði í Háskólanum á Hólum.

Eyðibýli – áhugamannafélag og R3-Ráðgjöf ehf.

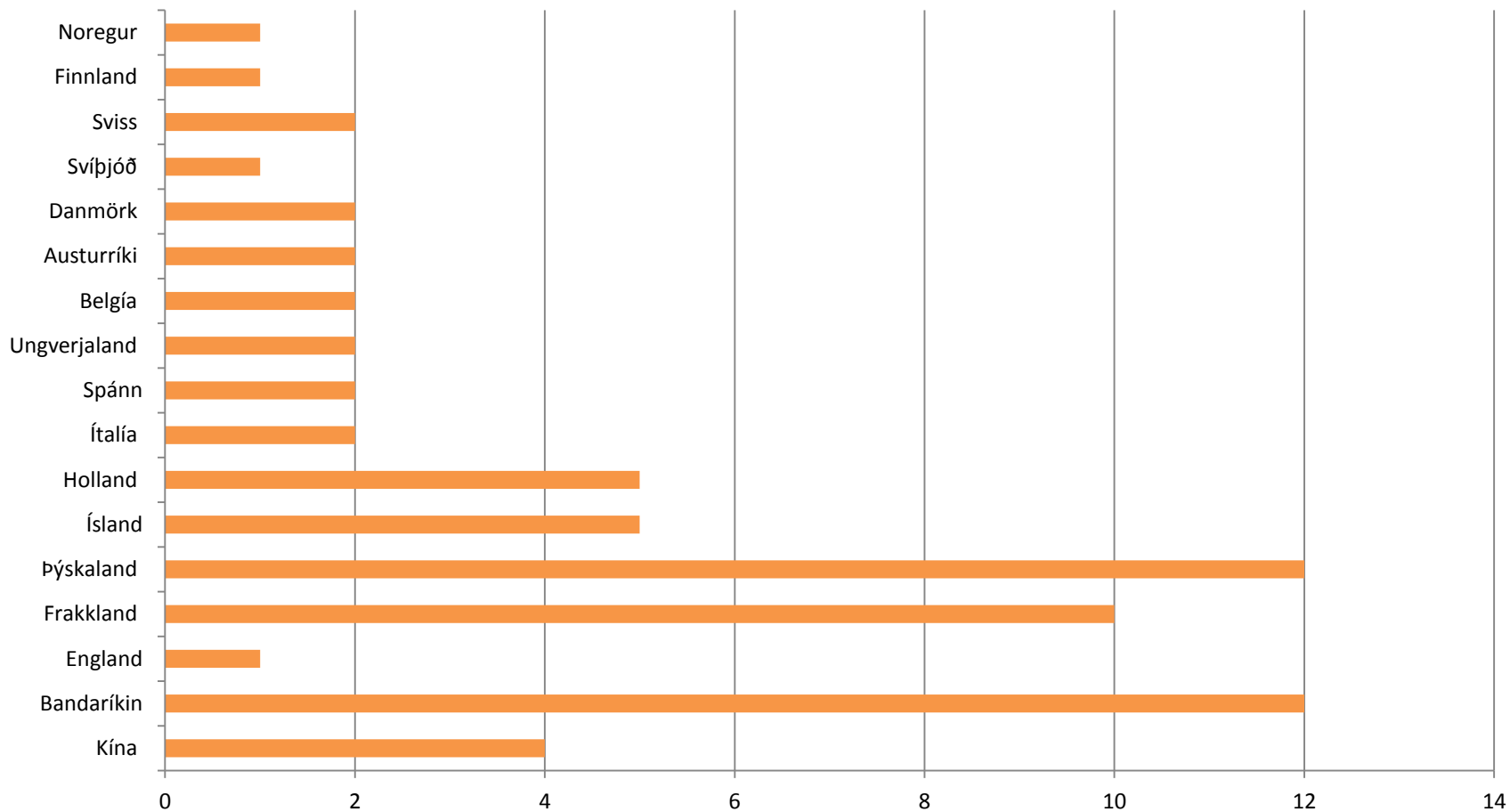
September 2011

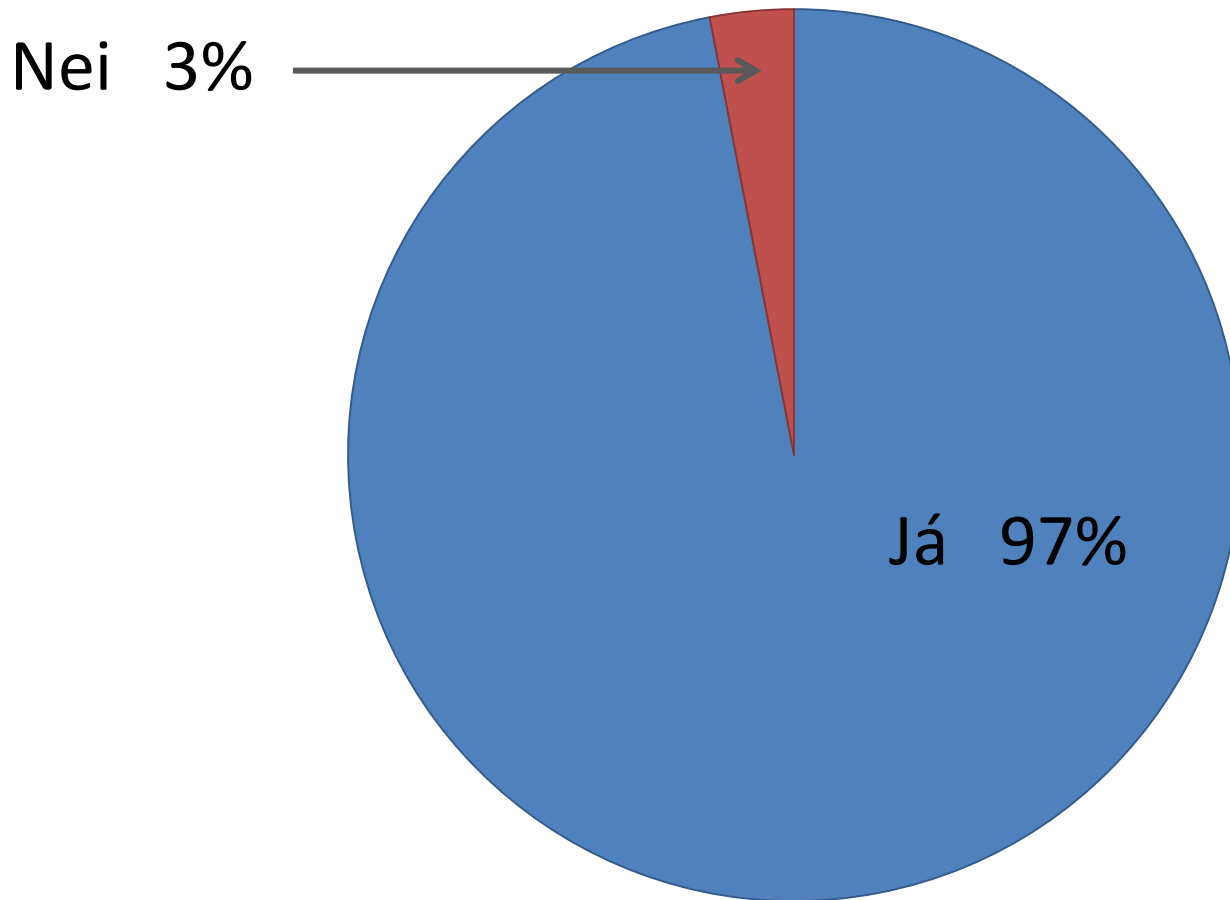
Eyðibýli. Raunhæfur möguleiki í ferðapjónustu?

- Er eftirsóknarvert í augum ferðamanna að gista í uppgerðum eyðibýlum á Íslandi?
- Er þörf sé fyrir slíka gistingu og er pláss á markaðnum fyrir hana?
- Helstu sölu- og markaðsleiðir fyrir slíka gistingu?
- Eru eigendur eyðibýla áhugasamir um að gera húsin upp og nýta þau?
- Hvaða svæði landssins væru áhugaverðust í augum ferðamanna?

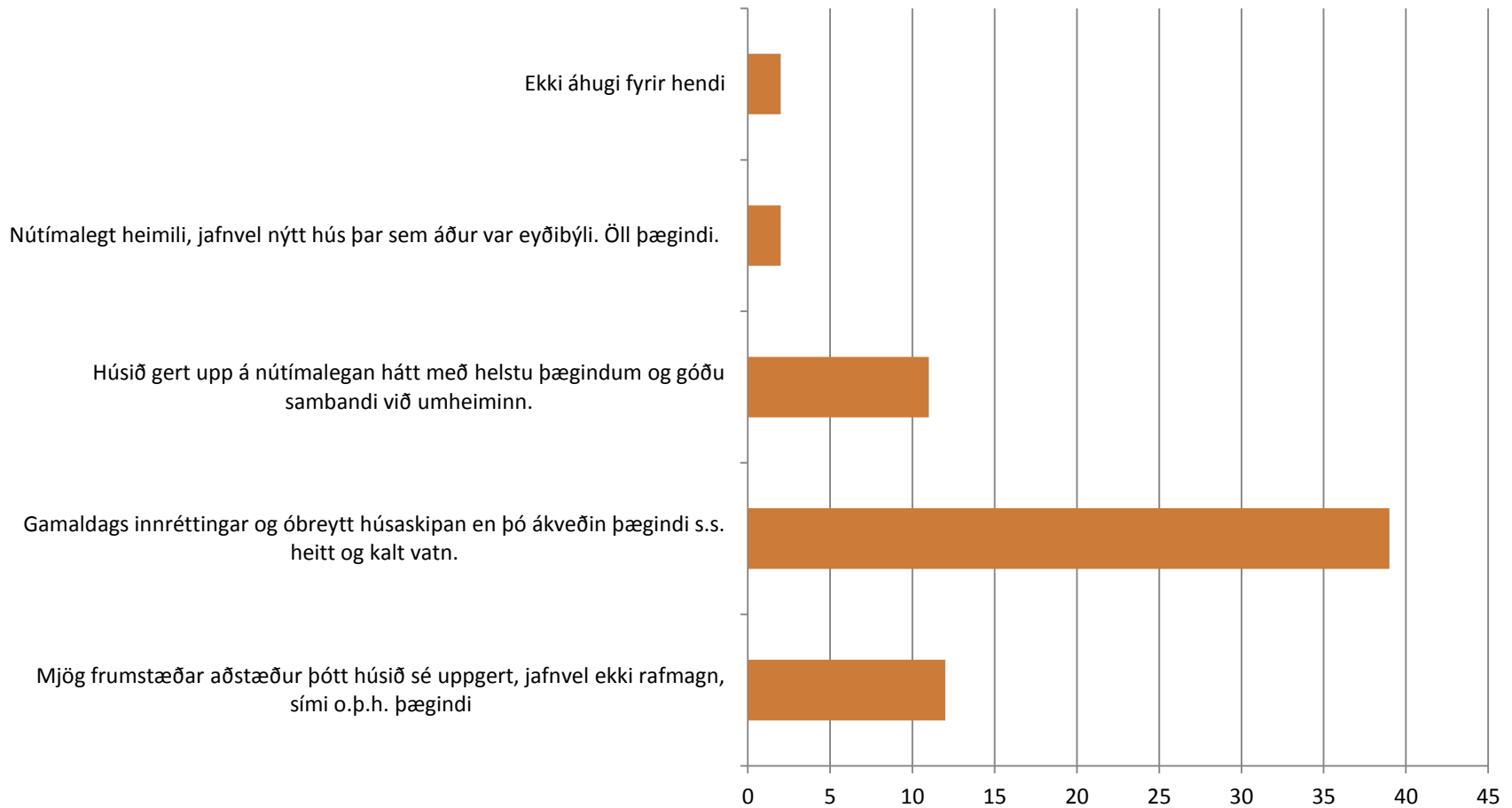
Könnum meðal ferðamanna

Hefðir þú áhuga á að gista á uppgerðu eyðibýli á Íslandi?

Hvernig á gera eyðibýli upp?

FRAMHALDIÐ

- Frekari kynning og umræða.
- Fjáröflun.
- Rannsóknir á fleiri landshlutum í sumar.
  - Norðausturland.
  - Vesturland.
- Viðgerðir einstakra húsa.
- Nýting í ferðapjónustu.
  - Gisting / leiga.
  - Saga húsanna og fólksins - Upplifun á staðnum.

Takk fyrir